

EESTI maaelu arengukava 2014–2020 teabeleht

Euroopa Komisjon võttis 13. veebruaril 2015 Eesti maaelu arengu programmi ametlikult vastu ja seda muudeti viimati 10. detsembril 2018. Maaelu arengu programmis tuuakse välja Eesti prioriteetid seitsmeaastaseks ajavahemikuks 2014–2020 ette nähtud 993 miljoni euro avaliku sektori vahendite kasutamisel (823 miljonit eurot ELi eelarvest, sh ühise põllumajanduspoliitika otsemaksetele eraldatud vahenditest üle kantud 97 miljonit eurot, ning 169 miljonit eurot riiklikku kaasrahastust ja 730 000 eurot täiendavat riiklikku rahastust).

Peamine prioriteet on keskkonnakaitse vee, mulla ja elurikkuse aspektist. Ligikaudu 70% põllumaast hõlmatakse põllumajanduse keskkonna- ja kliimakoostustega. Endiselt on tähtis põllumajanduse konkurentsivõime parandamine: 4% põllumajandusettevõtetest saavad investeeringutoetust ja 3%-l põllumajandustootjatest aidatakse rajada või üle võtta põllumajandusettevõtte.

Teadmussiirdele ja nõustamisele antakse oluline eelistus ning koolitust saab üle 4000 põllumajandustootja. Maaelu arengu programm aitab mitmekesistada maamajandust. Selle tulemusena peaks maapiirkondades loodama 225 töökohta.

[Maaelu areng](#) on [ühise põllumajanduspoliitika](#) teine samm. Selle raames eraldatakse liikmeriikidele ELi rahalised vahendid riikliku või piirkondliku tasandi mitmeaastaste kaasrahastatavate programmide jaoks. Kokku on 28 liikmesriigis ette nähtud 118 programmi. Uus [maaelu arengu määrus](#) ajavahemikuks 2014–2020 käsitleb kuut majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalset prioriteeti. Programmides on seatud selged sihid eesmärkide saavutamiseks. Meetmete paremaks koordineerimiseks ja muude Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega ([ESIF](#)) koostöö sündendamiseks on iga liikmesriigiga sõlmitud [partnerlusleping](#), milles on määratletud liikmesriigi üldine strateegia ELi rahastatud struktuurseteks investeeringuteks.

1. OLUKORD JA PÕHIPROBLEEMID

Eesti pindala on 45 000 km², millest 50% on mets ja 21% põllumajandusmaa. Rahvaarv on 1,3 miljonit, millest kolmandik elab maapiirkondades.

Põllumajanduse osakaal majanduses on ligikaudu 2%. Eestis oli 2013. aastal 19 000 põllumajandusettevõtet. 1000 kõige suuremat ettevõtet kasutas kolme neljandikku põllumajandusmaast. 20% põllumajandusettevõtetest on traditsioonilised pereettevõtted, mis annavad täistööajaga tööd ühele või kahele inimesele. Enam kui kaks kolmandikku põllumajandusettevõtetest on nii väikesed, et seal ei ole täistööajaga töökohti. Ligikaudu 25% põllumajandusettevõtetes ei toodeta mingeid tooteid, vaid hoitakse maad lihtsalt heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis.

Kuivendussüsteemid on paigaldatud rohkem kui poolele põllumajandusmaast. Kuivendamata oleks pinnas liigniiske ja põllumajandustootmine võimatu. Kuivendussüsteeme tuleb hoida heas korras.

Mitmekülgsete maastike ja erinevate elupaigatüüpide rohkuse tõttu (kaasa arvatud poollooduslikud kooslused) on Eestis palju kõrge loodusväärtusega alasid. Natura 2000 alad hõlmavad 16,5% riigist ja 55 000 ha põllumajandusmaast. Eutrofeerumine ei ole olnud probleem, sest põllumajandusmaa osakaal on suhteliselt väike, välja arvatud intensiivsema põllumajandustootmisega alal Kesk-Eestis. Kesk-Eesti on määratletud nitraaditundliku alana. Põllumajanduskeskkonna seisund on hea, kuid põllumajandustootmise intensiivistamine ja kontsentreerumine võivad kaasa tuua keskkonna reostumise, elurikkuse kadumise ning looma- ja taimehaiguste leviku.

2. KUIDAS EESTI MAAELU ARENGU PROGRAMM AITAB PROBLEEME LAHENDADA?

Probleemide lahendamiseks rahastatakse Eesti maaelu arengu programmiga tegevust maaelu arengu kõikides prioriteetides, eriti prioriteedis 4 „Põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, säilitamine ja parandamine“. Selle prioriteedi all nähakse programmis ette mitmesugust tegevust põllumajanduskeskkonna halvenemise ärahoidmiseks ning mulla, vee ja elurikkuse praeguse seisundi säilitamiseks.

Teadmussiire ja innovatsioon

3,9% programmi vahenditest on eraldatud koolituse, nõustamise ja koostööga seotud meetmetele. Sellega toetatakse 17 koostööprojekti ja koolitatakse 4000 inimest.

Põllumajandussektori konkurentsivõime ja säästev metsandus

27% vahenditest kasutatakse põllumajandustootmise konkurentsivõime tugevdamiseks. Eeldatavalt saavad üle 4% põllumajandusettevõtetest lähiaastatel investeeringutoetust ja ligi 3% põllumajandusettevõtetest saavad noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetust.

Põllumajandusmaa kuivendatuna hoidmiseks on kavandatud kuivendussüsteemide rajamise ja hooldamise erimeede (umbes 5% eelarvest).

Metsandusmeetmed on koondatud ühte meetmesse. Erametsaomanikud võivad taotleda toetust metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtusega seotud tegevusele ning metsakahjustuste vältimiseks.

Toiduainete tarneahela korraldamine, sh põllumajandustoodete töötlemine ja turustamine ning loomade heaolu

Programmiga toetatakse investeeringuid põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse.

Arvestades toiduainete tarneahela eri osaliste suhtelist tugevust, parandab programm toidutöötlemise sektori olukorda. Soodustatakse lühikesi tarneahelaid. Lisaks sellele tugevdatakse programmiga koostööd toidu tootjate, töötlejate ja turustajate vahel. Eeldatavalt kaasatakse ligi 2% põllumajandustootjatest paremini toiduainete tarneahelasse.

Põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, säilitamine ja parandamine

See on kõige tähtsam prioriteet – sellele on kavandatud ligikaudu 37 % eelarvest. Põllumajanduskeskkonna halvenemise vältimiseks nähakse ette arvukalt tegevusi. Loetletud keskkonnameetmete arv on kahekordistunud. Esmakordselt hõlmab see nitraaditundliku ala veekaitsemeedet, mullakaitsemeedet, toetust paljudele kohalikele taimesortidele, toetust keskkonnasõbralikule aiandusele ning põllulindude ja mesilastega seotud tegevusele. Poollooduslike koosluste hooldamise toetus hõlmab 2,6%

põllumajandusmaast. Mahepõllumajandusele on ette nähtud toetus, mis hõlmab ligikaudu 14% põllumajandusmaast.

Ressursitõhusus ja kliima

Investeeringuprojektide väljavalimisel rõhutatakse ressursitõhusust ja soodustatakse bioenergia tootmise projekte.

Sotsiaalne kaasatus ja kohalik areng maapiirkondades

Eesti jätkab LEADER-lähenemise edukat rakendamist, 99% maaelanikkonnast on hõlmatud kohaliku arengu strateegiatega. Neid viivad ellu kohalikud tegevusrühmad. Ligikaudu 9% eelarvest on ette nähtud 26 kohalikule tegevusrühmale. Tegevusrühmade prioriteetide seadmine ei sõltu riiklikest prioriteetidest, kuid tõenäoliselt on suurim eelistus külaelu areng, kuna eraldi külaelu arengu meetet ei ole kavandatud.

Viis eelarveliselt **kõige olulisemat maaelu arengu programmi meetet**, millele on eraldatud üle poole maaelu arengu programmi eelarvest (avaliku sektori rahastus kokku):

- 29% (287 miljonit eurot) investeeringuteks põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks;
- 23% (228 miljonit eurot) keskkonnasõbraliku majandamise toetuseks;
- 12% (121 miljonit eurot) põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse arendamiseks, sealhulgas investeeringuteks põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse;
- 9% (90 miljonit eurot) LEADERi kohalikuks arenguks;
- 9% (87 miljonit eurot) mahepõllumajandusele.

1. lisa. Eesti maaelu arengu programmi avaliku sektori toetuse soovituslik jaotus

Siht	Meede	Miljonit eurot avaliku sektori vahendeid kokku	%
Prioriteet 1. Teadmussiire ja innovatsioon¹			
1A: innovatsiooni, teadmusbasi ja koostöö tugevdamine 4,4% maaelu arengu programmi kuludest	01 teadmised		
	02 nõustamine		
	16 koostöö		
1B: seoste tugevdamine (uuringutega jne) 17 koostöötegevust	16 koostöö		
1C: koolitus 4000 koolitusel osalejat	01 teadmised		
Prioriteet 2 Konkurentsivõime		269,5	27,2
2A: põllumajandusettevõtte tulemuslikkus 4,1% põllumajandusettevõtetest saab maaelu arengu programmist toetust	Kokku	246,4	24,8
	01 teadmised	1,9	0,2
	02 nõustamine	5,2	0,5
	04 investeringud	209,2	21,1
	06 põllumajandusettevõtte areng	18,0	1,8
	16 koostöö	12,1	1,2
2B: põlvkondadevahetus 2,8% põllumajandusettevõtetest saab maaelu arengu programmist toetust	Kokku	23,0	2,3
	01 teadmised	0,5	0,1
	02 nõustamine	0,4	0,0
	06 põllumajandusettevõtte areng	22,1	2,2
Prioriteet 3. Toiduainete tarneahel		112,3	11,3
3A: toormetootjate integreerimine 1,8% põllumajandusettevõtetest integreerunud	Kokku	107,3	10,8
	01 teadmised	3,2	0,3
	02 nõustamine	0,05	0,0
	03 kvaliteedikavad	1,0	0,1
	04 investeringud	50,5	5,1
	09 tootjarühmad	6,0	0,6
	14 loomade heaolu	42,6	4,3
	16 koostöö	4,0	0,4
3B: riskijuhtimine 500 põllumajandustootjat koolitatud	Kokku	5,0	0,5
	01 teadmised	0,7	0,1

¹ Prioriteedi 1 kohta ei ole rahalisi eraldisi näidatud, kuna kulud jaotatakse teiste kasutuseesmärkide vahel.

80 põllumajandustootjat nõustatud 10,7% põllumajandusettevõtetest kindlustatud	02 nõustamine	0,3	0,0
	05 tootmisvõimsuse taastamine	2,0	0,2
	17 riskijuhtimine	2,0	0,2
Prioriteet 4. Ökosüsteemide juhtimine²		362,5 (332,1 põllumajandus; 30,4 metsandus)	36,5
4A: elurikkus 70,3% kasutatavast põllumajandusmaast lepinguga hõlmatud 2,7% kasutatavast metsamaast lepinguga hõlmatud	01 teadmised	5,2	0,5
	02 nõustamine	1,2	0,1
	04 investeeringud	2,5	0,3
4B: veemajandus 63,9% kasutatavast põllumajandusmaast lepinguga hõlmatud	08 mets	1,2	0,1
	10 keskkond	228,2	23,0
	11 mahepõllumajandus	87,2	8,8
4C: mullaerosioon ja mulla majandamine 71% kasutatavast põllumajandusmaast lepinguga hõlmatud	12 Natura	33,9	3,4
	16 koostöö	3,1	0,3
Prioriteet 5. Ressursitõhusus ja kliima		23,9	2,4
5A: veekasutuse tõhusus 200 põllumajandustootjat nõustatud	Kokku	1,2	0,1
	01 teadmised	0,5	0,0
	02 nõustamine	0,7	0,1
5B: energiatõhusus 20 miljonit eurot investeeritud	Kokku	8,7	0,9
	01 teadmised	0,6	0,1
	02 nõustamine	0,1	0,0
	04 investeeringud	8,0	0,8
5C: taastuenergia 18 miljonit eurot investeeritud	Kokku	12,7	1,3
	01 teadmised	0,5	0,0
	02 nõustamine	0,01	0,0
	06 põllumajandusettevõtte areng	3,0	0,3
	08 mets	7,7	0,8
	16 koostöö	1,5	0,2
5D: kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi vähendamine	Kokku	0,5	0,0
	01 teadmised	0,5	0,0

² Prioriteedi 4 alla kuuluvad kulud on kavandatud kogu prioriteedi jaoks tervikuna, mitte eraldi sihtvaldkondadele.

49,6% kasutatavast põllumajandusmaast lepinguga hõlmatud	02 nõustamine	0,03	0,0
5E: süsinikdioksiidi säilitamine 14,8% kasutatavast põllumajandus- ja metsamaast lepinguga hõlmatud	Kokku	0,8	0,1
	01 teadmised	0,8	0,1
	02 nõustamine	0,01	0,0
Prioriteet 6. Sotsiaalne kaasatus ja kohalik areng		185,7	18,7
6A: mitmekesistamine 225 töökohta loodud	Kokku	95,7	9,7
	01 teadmised	0,05	0,0
	02 nõustamine	0,7	0,1
	04 investeeringud	17,0	1,7
	06 põllumajandusettevõtte areng	78,0	7,9
6B: LEADER 60% maaelanikkonnast kaasatud kohaliku strateegiasse 280 töökohta loodud	19 LEADER	90,0	9,1
Tehniline abi	20 abi	38,7	3,9
Avaliku sektori kulutused kokku		992,6	100